

Коритник Л. П.,
д.е.н., професор Інституту післядипломної
освіти, головний бухгалтер,
ДННУ «Академія фінансового управління»

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ: НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

В умовах упровадження бюджетного планування та програмно-цільового методу в бюджетний процес посилюються роль і значення релевантної обліково-аналітичної інформації як джерела даних для забезпечення процесів середньо- та довгострокового планування, оцінки ефективності бюджетних програм за напрямками використання бюджетних коштів та визначення ступеня досягнення цілей державної політики у конкретній сфері діяльності. Така інформація продукується системою управлінського обліку, який наповнює інформаційний простір діяльності суб'єктів господарювання ретроспективними й перспективними даними та є фундаментом і відповідним інструментом управління.

Управлінський облік давно набув поширення в системі управління комерційними підприємствами. Водночас в економічній літературі стосовно системи бухгалтерського обліку суб'єктів державного сектору він висвітлюється фрагментарно. Процеси модернізації системи управління державними фінансами та вдосконалення системи фінансування суб'єктів державного сектору, а також вимоги щодо інформаційного забезпечення раціональної господарської та фінансової діяльності й процесу прийняття економічно обґрунтованих, тактично та стратегічно виважених управлінських рішень потребують нових методологічних підходів до побудови ефективної інформаційної системи формування даних та управління.

На кожному з рівнів менеджменту управлінський облік забезпечує

керівництво суб'єктів державного сектору оперативною інформацією для планування, управління майном, коштами та іншими ресурсами, оцінки і контролю за цільовим та раціональним використанням бюджетних коштів. Утім, для головних розпорядників управлінський облік спрямовується на виконання функцій загальнодержавного значення, а для розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня – на виконання статутної місії та забезпечення конкурентного становища на ринку державних послуг.

На сферу управлінського обліку не поширюється методологічне регулювання на державному рівні. Однак, з урахуванням публічного характеру діяльності та засад транспарентності суб'єктів державного сектору, з метою впорядкування та систематизації процесу формування інформації про використання бюджетних коштів, концептуальні засади організації та ведення управлінського обліку суб'єктів державного сектору мають бути регламентовані нормативно-правовими актами (наприклад, галузевими методичними рекомендаціями в межах головних розпорядників бюджетних коштів). Це сприятиме формуванню єдиних методологічних та методичних засад уніфікації універсальних правил і базових принципів провадження управлінського обліку та застосування його даних у контексті використання бюджетних коштів і оприлюднення результатів вказаного процесу. Крім того, розроблення галузевих методичних рекомендацій з управлінського обліку є необхідною умовою стандартизації інформаційного забезпечення для оцінювання ефективності бюджетних програм за напрямками використання бюджетних коштів та визначення ступеня досягнення цілей державної політики у відповідній сфері діяльності.

Світовий досвід провадження управлінського обліку надає приклади розробок міжнародного рівня, які мають рекомендаційний характер. Основними центрами формування методологічних основ у сфері управлінського обліку в міжнародній практиці є саморегульовані професійні об'єднання: всесвітньо визнані Інститут управлінського обліку в США (Institute of Management Accountants, IMA) та у Великій Британії (Chartered Institute of Management

Accountants, CIMA).

Серед провідних завдань вказаних професійних об'єднань – координація роботи з розвитку методологічної бази управлінського обліку і аналізу в національному та міжнародному просторі, розроблення вимог до рівня кваліфікації фахівців з управлінського обліку, проведення програм навчання в сфері управлінського обліку, здійснення сертифікації фахівців, а також постійне підвищення їх кваліфікації. Так, у 2015 р. CIMA (спільно з Американським інститутом дипломованих громадських бухгалтерів (American Institute of Certified Public Accountants, AICPA)) опублікували Міжнародні принципи управлінського обліку (Global management accounting principles) [1]. Цим документом управлінський облік визначено системою пошуку, оброблення, аналізу й передачі зацікавленим користувачам фінансової та нефінансової інформації, чие використання сприяє прийняттю рішень, спрямованих на збереження і подальше збільшення вартості організації [1].

Таким чином, з урахуванням публічного характеру діяльності та засад транспарентності суб'єктів державного сектору, з метою впорядкування та систематизації процесу формування інформації про використання бюджетних коштів, концептуальні засади організації та ведення управлінського обліку суб'єктів державного сектору доцільно регламентувати нормативно-правовими актами рекомендаційного характеру в межах головних розпорядників бюджетних коштів. Це сприятиме формуванню єдиних методологічних та методичних засад уніфікації універсальних правил і базових принципів провадження управлінського обліку та застосування його даних у контексті використання бюджетних коштів і оприлюднення результатів реалізації державної політики у відповідній сфері.

Література

1. Global management accounting principles. Effective management accounting: Improving decisions and building successful organizations. URL: <https://www.cgma.org/resources/reports/downloadabledocuments/global-management-accounting-principles.pdf> (дата звернення: 01.09.2024).